

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimt antrieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2020 m. birželio 12 d.

Nr. 22 (1380)

Mažoji 1941 metų tremtinė

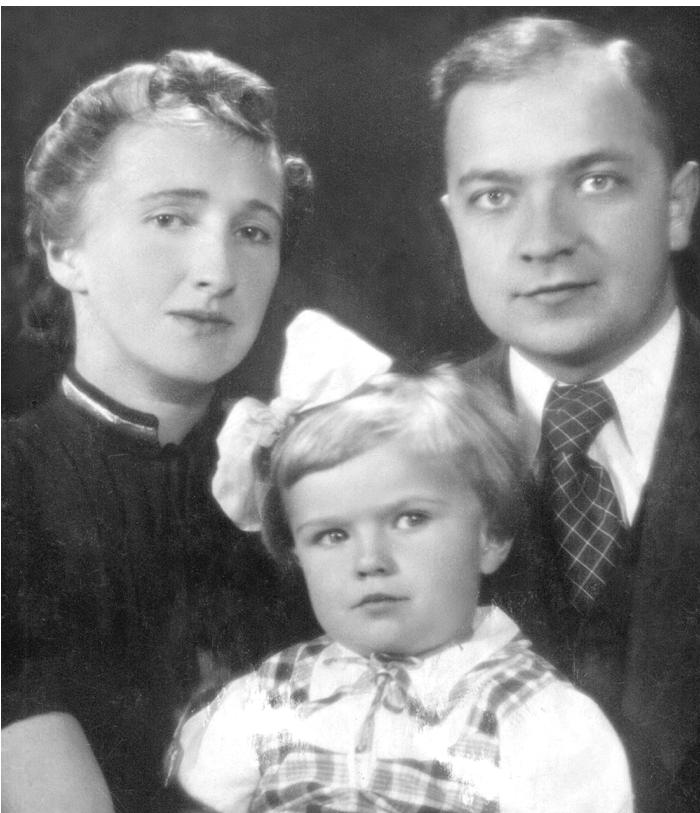
Sutremtine Virginija Ina Bedarfiene susipažinai 1990 m., kai ji buvo išrinkta į Kauno miesto tarybą, tapo Teisėtvarkos komiteto nare, vėliau – pirmininke. Buvo Tarybos prezidiumo narė, dalyvavo Savivaldos reikalų bei Pilietybės ir migracijos komisių darbe. Pirmojoje Tarybos kadencijoje, vykdant reformas, reikėjo daug teisinėj žinių, kurių turėjo Ina. Tad jai, taip pat teisininkui advokatui Gintarui Pukui, darbo ir įpareigojimų netrūko. Vėliau daug metų advokatavo.

Ina kilusi iš senos ir garbingos giminės. Jos tėvelis Viktoras Kastonaitis (pavardė į Kastanauską pakeitė 1934 m.) gimė 1911 m. Petrapilyje (Sankt Peterburge), Rusijoje, Marcellės Bistrickaitės ir Prano Kastonaičio šeimoje. Gal ji ten nubloškė 1900 metų bangą, kai iš Lietuvos į Rusiją vyko ieškoti laimės ir geresnio gyvenimo už Atlanto. Žinoma, ten niekas emigrantų nelaukė. Atsidūrės Argentinoje, vedė vietinę merginą. Ilgos ir sunkios buvo Albino klanės po įvairius Argentinos ir Brazilijos miestus, ieškant darbo, kol atsidū-

rė Buenos Airėse. Viktoras Kastanauskas 1930 m. baigė Šiaulių gimnaziją ir atvyko studijuoti į Kauną. Įstojo į Kauno Vytauto Didžiojo universitetą. Mirus tėvui, teko pereiti studijuoti teisę į vakarinį skyrių. Isidarbino eiliniu policininku. Be to, užsidirbdavo ruošdamas vaikus egzaminams, versdamas ne-sudetingus leidinius

Eulalija (Snieškaitė) ir Viktoras Kastanauskai su dukrele Ina Lietuvoje. 1940 metai

iš anglų ir vokiečių kalbų. Universitetą baigė 1936 m. 1937 m. tapo Kauno miesto policijos 1-os nuovados viršinin-

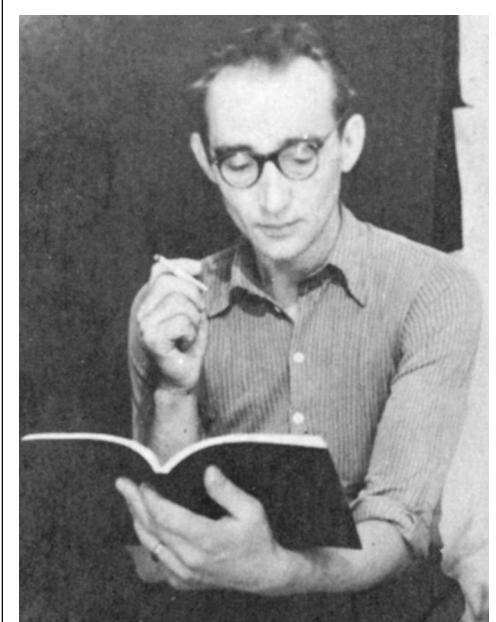

Bernardo Steponavičiaus-Milžino šimtmetis

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Laiko tėkmė artina partizaninio karo herojų jubiliejus. Didžiosios Kovos apygardos „A“ rinktinės štabo viršininkas, vado pavaduotojas Bernardas Steponavičius (1920–1994), sukurio nuo pat pirmųjų Atgimimo dienų teko daug bendrauti, šiemet būtų šventės savo šimtmetį...

Marijonos ir Aleksandro Steponavičių šeimoje, kuri gyveno Rečioniu kaime, Kaišiadorių valsčiuje, augo septyni vaikai: šeši sūnūs ir duktė – Bernardas, Vytautas, Jonas, Vincas, Zig-

Bernardas Steponavičius-Milžinas tretyje. 1955 metai

mas, Birutė ir Aleksandras. Bernardas, tarnaudamas piemenėliu Medžialaukyje pas Vincą Plikį, pats išmoko skaityti ir rašyti, todėl iš karto mokytojo Karpavičiaus buvo priimtas mokyti į antrą Kurniškių pradžios mokyklos skyrių. Vėliau baigė Kaišiadorių amatų mokyklą. Kaišiadorių progimnazijoje mokėsi kartu su būsimu kardinolu Vincentu Sladkevičiumi. Pabaigę mokslus, turėjo jau devyniolika, tad pradėjo dirbtį Žaslių valsčiaus mokesčių inspektoriumi. 1940 metais Lietuvą okupavus Sovietų sąjungai, iš darbo išejo ir nuėjo tarnauti pas ūkininką Adomą Šimonį, kuris turėjo dešimties hektarų ūkių. Netrukus sukūrė šeimą, gyveno Pagirių kaime.

1944 metų liepą grįžęs okupantas pradėjo į Raudonąją armiją imti naujokus. Bernardas slapstėsi.

(keliamas į 8 psl.)

Už jūsų ir mūsų laisvę

Antanas STANKUS

Gegužės 28 d. Utenos rajone, Sirutėnų kaime, įvyko renginys „Žalgiriu 610“, skirtas Žalgirio mūšyje kovojusemiems Lietuvos karžygiams atminti. Ant kariškos mašinos platformos buvo pakrautus 14 tonų sveriantis paminklas, kurio pagrindinė iniciatorė ir projekto organizatorė – Lietuvos bajorų karališkoji sąjunga.

Renginyje dalyvavo Lietuvos Seimo pirmininkas Viktoras Pranskietis, Utenos ir Rokiškio merai, Lietuvos bajorų karališkosios sąjungos kraštų atstovai, kariškiai ir ambasadų darbuotojai. Renginį vedė LBKS vadas Perlis Vaisieta. Paminklas, kurį sukūrė skulptorius Valentinas Simonėlis, lydimas gausaus būrio baikerių buvo išgabentas į Žalgirio mūšio vietą Griunvalde, Lenkijoje, ir tos pačios dienos vakare buvo pastatytas jam skirtoje vietoje.

Prieš 610 metų, birželio 3 dieną, keturiasdešimt pulkų iš aštuoniolikos žemėlių iš Trakų išžygiau į mūšį. Kariuomenė vadovavo Vytautas Didysis. Iki šiol Žalgirio mūšio vietoje nebuvo ženklo, kuris primintų, jog čia kovojo Lietuvos kariai.

Paminklas Žalgirio mūšyje dalyvavusiems lietuviams karžygiams Griunvaldo parke, Žalgirio mūšio vietoje (Lenkijoje)

Pagal scenarijų liepos 15 dieną renginyje su mūšio inscenizacija Griunvalde turėjo dalyvauti keli tūkstančiai dalyvių iš Lietuvos ir Lenkijos. Vien iš Tauragės planavo vykti visas autobusas dalyvių. Karantinas pakoregavo vi-

sus planus, liepos 15 dieną vyks renginys valstybiniu, vyriausybiniu lygmeniu, bet galės dalyvauti tik 150 žmonių.

Virusas praeis, bet istorija iškalta akmenyje liks šimtmečiams. Tai mūsų atminties ženklas.

Emigracijos grimasos

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Sugrižti prie emigracijos temos mane paskatino jau keliis mėnesius Statistikos departamento skelbiami optimistiniai duomenys, bylojantys, kad emigracija nuolat mažėja, vis mažiau išvyksta Lietuvos piliečių. Ši procesą neabejotinai paspartino epidemija, taip nelauktai užpuolusi Europą ir Lietuvą. Balandžio ir gegužės mėnesiai žymiai sumažėjo išvykstančių į Jungtinę Karalystę (JK), Norvegiją, Italiją ir Ispaniją, tai yra į tas šalis, kurias buvo pamėgė lietuvių. Tuo pačiu gausėjo sugrižtančių, ypač gegužės mėn., kai Lietuvoje viruso plitimą buvo sustabdytas, o tose šalyse jis dar sparčiai skynė savo aukas.

Geriau, kad sugrižtu

Peršasi išvada, kad lietuvių ne savo tévynės pasiilgo, o ieško saugesnio gyvenimo. Šiuo atveju svarbiausią vaidmenį vaidina jau nebe didesni uždarbiai, o viruso pavojujus, kuris didžiausias yra JK. Keista tai, kad Lietuva kurį laiką siuntė lėktuvus, galinčius parvežti savo piliečius, bet jie grįždavo pustuščiai.

O kai, sekdama kitomis ES šalimis, uždarė savo sienas, pasigirdo triukšmas būtent iš JK, kad dar 800 lietuvių nori sugrižti, o „pamotė“ Lietuva jų nepriima. Priims visus norinčius, kai JK bus suvaldyta viruso epidemija, kitaip tektų karantinuoti visus 800 Lietuvoje. Nors karti patirtis rodo, kad būtent sugrižę emigrantai atkakliai vengia karantinuotis, sprunka iš nurodytų vietų į platina virusą.

Kaip ten bebūtų, bet vis tiek būtų geriau, jei jie sugrižtų. Lietuvai labai reikia darbingų žmonių. O ir algos jau gerokai padidėjusios, tad sugrižkite, laukime. Nenorėtume, kad vos emigrantų pamėgtose šalyse virusas bus nugalėtas, jie keltais, lėktuvaus ir automobiliais plūstelėtų atgal. Juk visiems Lietuvoje užteks darbo ir vienos. Lietuvos BVP jau persirito ES vidurki, pats metas visiems emigrantams sugrižti.

Nepriklausomybės pradžioje, atvėrus valstybės sienas, buvo skaičiuojama, kad Lietuvą paliko apie milijonas gyventojų. Bet tai netiesa. Išvyko daug okupantų kariuomenės ir pasienio apsaugos karių ir jų šeimų narių, KGB ir kitų jėgos struktūrų tarnautojų bei pabėgo tie, kurie jautėsi nusikaltę Nepriklausomai Lietuvai. Jų galėjo būti iki 100 tūkstančių. Tai buvo savotiškas apsivalymas. Juk desovietizacijos ir dekomunizacijos iki šiol nebuvo.

Emigracijos istorija

Emigracijos mastai mažėja jau keli metai kartu su gyvenimo lygio kilimu Lietuvoje, o nuo 2019 m. vasaros ypač smarkiai. Šalyje kilo atlyginimai, atsirado daugiau darbo vietų ir provincijoje. Nuo 2019 m. birželio 15 d. fiksuojami teigiami emigracijos rodikliai, kai daugiau žmonių sugrižta, nei išvyksta. Statistikos departamentas pranešė, kad gegužės mėn. imigravo 4472 žmonės, o emigravo 3177 asmenys. Iš atvykusių 57 proc. yra Lietuvos piliečiai, o iš išvykusių net 83 proc. buvo piliečiai. Nors teigiamas saldo vis tiek yra 1 tūkstantis žmonių.

Nerimą kelia tai, kad išvyksta daug piliečių. Toks pats santykis buvo fiksuotas ir balandžio mėn. Per pirmuosius penkis šių metų mėnesius imigravo 17 893 žmonės, o emigravo 15 996 asmenys. 2018 m. Lietuva prarado 3,3 tūkstančio žmonių. Iš ES šalis išvyko

32,2 tūkstančio žmonių, o atvyko 28,2 tūkstančio. Neigiamas saldo buvo 3,1 tūkstančio žmonių.

2019 m. rugsėjo mėn. fiksuota rekordinė emigracija – išvyko 4284 žmonės, atvyko 4389 asmenys. Iš viso nuo vasario iki spalio mėn. atvyko 37,5 tūkstančio, išvyko – 31 tūkstantis žmonių. 2018 m. dėl migracijos Lietuva neteko 3,3 tūkstančio gyventojų, mažiausiai nuo 2004 m.

„Yra tokį, kurie dairo si galimybų likti Lietuvoje. Valdžia gi nedaro nieko, kad jie pasiliktu. Kita vertus, prognozuojamas ekonomikos nuosmukis gali sukelti naują emigracijos bangą.“

Per 2019 m. šalies gyventojų skaičius sumažėjo beveik dvieju tūkstančiais. 2015 m. buvo 2 921 920 gyventojų, 2016 m. – 2 888 558, 2017 m. – 2 847 900, 2018 m. pradžioje – 2 808 901, 2019 m. pradžioje – 2 793 986 gyventojai.

2019 m. lapkričio mėn. migracija Lietuvoje buvo lėtesnė nei kelis ankstyvesnius mėnesius. Atvykusių skaičius išliko didesnis nei išvykusių. Lapkričio mėn. atvyko 3708 žmonės, o išvyko 3057 asmenys. Atvykusių buvo daugiau 723 asmenimis. Lapkričio mėn. migracija buvo mažiausia nuo metų pradžios – imigravo 45 514 žmonių arba 1,7 karto daugiau nei pernai per tą patį laikotarpį. Iš viso imigravo 8040 žmonių daugiau nei išvyko.

2020 m. vasario mėn. į Lietuvą atvyko 1398 žmonėmis daugiau, nei išvyko. Teigiamai migracija fiksuojama 13 mėnesių iš eilės. Vasario atvyko 4531 žmogus, iš jų 1845 buvo Lietuvos piliečiai. Sausio mėn. atvyko 4050, iš jų 2278 Lietuvos piliečiai. Išvykusių vasario mėn. buvo 3133 žmonės, sausio mėn. – 3422 asmenys. Lietuvos piliečių vasario mėn. išvyko 2231, sausio mėn. – 2423 asmenys. Migracijos tendencijos yra vis gerėjančios. Imigracija daugiausiai auga iš trečiųjų šalių – Ukrainos, Rusijos, Baltarusijos. Lietuvos piliečių emigracija vis dar didesnė už grįžimą. Neigiamas saldo – 531 per sausio ir vasario mėnesius. 2019 m. atvyko 10,8 tūkstančio daugiau, nei išvyko – 40 tūkstančių ir 29,2 tūkstančio.

2020 m. kovo mėn. registruota teigiamai migracija, atvyko 1408 žmonėmis daugiau. Išvykusių kovo mėn. buvo 2510, iš jų 1601 Lietuvos pilietis. Vasario mėn. išvykusių buvo 3133, sausis – 3422. Kovo mėn. atvyko 3918, iš jų

2128 Lietuvos piliečiai. Vasario mėn. atvykusių – 4531, sausio mėn. – 4050. Pirmą kartą imigravusiu Lietuvos piliečių skaičius buvo didesnis nei emigravusiu. Sugeikė „Brexit“ ir koronavirusas.

Laukia penktoji emigracijos banga

2020 m. gegužės 12 d. Lenkija ir Baltijos šalys atvėrė savo valstybių sienas. Lietuviai keltais ir lėktuvaus plūstelėjo atgal į užsienius. Niekas jų neskaičiavo, lyg jie nebūtų mūsų žmonės. Per epidemiją jie sugrižo ir saugiai pralaikė, kol pavojuj praeis. Ar visi išvaziuos – klausimas? Šengeno erdvė dar neatverta. Kai atsivers, bus matyti. Yra tokį, kurie dairo si galimybų likti Lietuvoje. Valdžia gi nedaro nieko, kad jie pasiliktu. Kita vertus, prognozuojamas ekonomikos nuosmukis gali sukelti naują emigracijos bangą.

Tas nuosmukis jau prasideda kone visose Europos šalyse ir Amerikoje, Vokietijoje, Norvegijoje, JK siautėja recesija. Ten auga bedarbystė. Bent kol kas vykti į ten niekas nekviečia. O Lietuvoje recesija jei ir bus, tai maža. Sugrižtančius ir pasiliekančius reikia sutikti labai svetingai ir demografinę situaciją reikia nedelsiant gerinti. Reikia daugiau vaikų...

Lietuvą per 2009–2010 metų recesiją paliko 80 tūkstančių žmonių. Specialistai neabejoja, kad karantinui pasibaigus, laukia penktoji emigracijos

banga, panaši, kaip buvo praėjusį kartą. Pirmoji banga išliko iš karto po Nepriklausomybės paskelbimo, kai šalis atvėrė savo sienas. Dabar atveriamos sienos gali lemti daugelio tautiečių išvykimą. Ketvirtoji banga, kai žmonės pradėjo išvykti, nuo 2015 m. sumažėjo. Išvykstančių pradėjo mažeti 2018–2019 metais. Trečioje bangoje po ekonominės krizės žmonės ieškojo galimybės išvykti. Tai prasidės greičiausiai rudenį, prieš šildymo sezóną, kai atsiras daugiau išlaidų.

Valdžia turėtų rūpintis, kad žmonės turėtų darbo. Emigrantams svetur bus sunku, nes jau nebus darbo statybose, viešbučiuose, restoranuose. Bus sunku, nes ten recesija. Pietų šalys nuskurdė, Šiaurės – nori tik aukštostas kvalifikacijos darbuotojų. Lietuvoje taip pat auga bedarbystė nuo 7,1 proc. iki 11,7 proc. Darbo neturi daugiau nei 200 tūkstančių žmonių. Šiuo laikotarpiu reemigrantai buvo pamiršti.

Kitose Rytų Europos šalyse valdančių rūpinasi savo emigrantais. Rumunija, iš išstoju 2007 m., prarado 4 milijonus gyventojų, dabar stengiasi nešeisti per epidemiją sugrižusių savo tautiečių. Jiems įsikūrimui skiria po 40 tūkstančių eurų. Ukraina stengiasi susigražinti milijoną žmonių iš Lenkijos. Karantino metu sugrižo apie 300 tūkstančių žmonių. Siūlo pigias paskolas. Keliu atnaujinimo projektui pasiūlys 170 tūkstančių darbo vietų. I Serbiją sugrižo 400 tūkstančių žmonių, praradę darbą Vakaruose. I Bulgariją Velykoms gržo 300 tūkstančių piliečių, bet po švenčių 285 tūkstančiai vėl išvyko.

Iš Lietuvos daugiausiai išvyko į JK, apie 50 proc. visų emigrantų. Dabar jiems išvykti į JK šansų mažai. Ten daug savų bedarbų. „Valstiečių“ Vyriausybė emigrantais nesirūpina, vis tiek šie per rinkimus už juos nebalsuos.

LPKTS XXVII suvažiavimas

Liepos 12 d. (sekadienį) Raudondvario menų inkubatoriuje (Pilies takas 1, Raudondvaris, Kauno r.) vyks Asociacijos Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sąjunga XXVII suvažiavimas. Kvota į suvažiavimą: nuo 30 motinų nario mokesčių – vienas delegatas. Filialai nepateikę delegatų į suvažiavimą sarašą, arba norintieji tikslinti, gali tai padaryti iki liepos 1 d.

Suvažiavimo darbotvarkė:

10.00–11.00 val. delegatų registracija.

11.00 val. suvažiavimo pradžia.

11.15 val. suvažiavimo svečių pristatymas. Svečių pasiskymai.

11.30 val. LPKTS pirminko pranešimas (dr. G. Rutkauskas).

11.45 val. LPKTS valdybos veiklos ataskaita. LPKTS metinė finansinė ataskaita.

12.00 val. Revizijos komisijos ataskaita (komisijos pirmininkas V. Spraunis).

12.05 val. Etikos ir procedūrų komisijos ataskaita (komisijos pirmininkė E. Buitvydienė).

12.10 val. LPKTS suvažiavimo nutarimų (Nr. 1, 2, 3) dėl ataskaitų tvirtinimas.

12.20 val. LPKTS valdymo organų rinkimai (pirmininko, valdybos, Revizijos, Procedūrų ir etikos komisijų). Kandidatų pristatymas. Biuletenių tvirtinimas.

12.30–13.30 val. pietų pertrauka (slaptas balsavimas).

13.30 val. muzikinis sveikinimas.

14.00 val. Rezoliucijų tvirtinimas.

14.15 val. diskusija visais svarstytais klausimais.

14.45 val. Balsų skaičiavimo komisijos protokolų paskelbimas. Nutarimo Nr. 5 (dėl LPKTS valdybos veiklos testinumo) tvirtinimas.

15.00 val. naujai išrinkto LPKTS pirmininko kalba. LPKTS pirmininko vaduotojų tvirtinimas. Baigiamasis žodis (LPKTS pirmininkas).

15.30 val. vėliavų išnešimas.

Delegatus kviečiame dalyvauti!

Ivykiai, komentarai

Opozicija prašo Vyriausybės atskleisti susitikimo detales

Seimo opozicinių frakcijų atstovai, Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto (NSGK) nariai kreipėsi į Vyriausybę, prašydami kuo skubiau pateikti informaciją apie ministerijoms ir kitoms Vyriausybės kanceliarijos institucijoms per paskutinius ketverius metus teiktus pavedimus organizuoti susitikimus su Lietuvos verslo konfederacijos (LVK) preidentu Valdu Sutkumi, nurodant konkretias datas, adresatus ir aptariamus klausimus.

Visuomenės informavimo priemo-

nėse birželio 2 d. Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT) išplatino informaciją, kad, gavus duomenų apie neteisėtas veikas, susijusias su stambaus masto kyšininkavimu, papirkimu, prekyba poveikiu, sulaikytu asmenys, tarp kurių minimas LVK prezidentas V. Sutkus.

NSGK nariai pažymi, jog viena svarbiausių Seimo funkcijų yra parlamentinė valstybės institucijų veiklos kontrole, o Komitetas vykdo šią funkciją svarbiais valstybės saugumo užtikrinimo, korupcijos prevencijos klausimais,

todėl prašo Vyriausybės kuo skubiau pateikti susitikimų su LVK prezidentu informaciją.

„Generalinio prokuroro E. Pašilio teigimu, turimi duomenys leidžia pagrįstai manyti, kad LVK prezidentas V. Sutkus, pasinaudodamas savo padėtimi, pažintimis ir santykiais, atstovaujančios konfederacijos nariams ir kitų subjektų interesams, galimai už neteisėtą piniginį atlygi darė poveikį priiminejant svarbius teisės aktus ir sprendimus. Žiniasklaidoje taip pat pateikia-

ma informaciją, kad atskiri Vyriausybės nariai yra susitikę su V. Sutkumi, Vyriausybės kanceliarijos pavedimu, todėl laukiamė aiškios informacijos apie tokius susitikimus, jų adresatus ir konkretius aptariamus klausimus“, – teigia parlamentarai.

Kreipimasi į Vyriausybę teikia Liberalų sąjūdžio frakcijos narys Virgilijus Alekna ir Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos nariai Gabrielius Landsbergis, Arvydas Anusauskas ir Laurynas Kasčiūnas.

Pavojingas poveikis tarnyboms

Žinių radijo laidoje „Opozicija“ Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos ir opozicijos lyderis Gabrielius Landsbergis, komentuodamas pastarųjų dienų politines aktualijas, atkreipė dėmesį, kad stebimas itin pavojingas valstybei valdančiųjų bandymas daryti poveikį atsakinoms tarnyboms ir institucijoms.

Konservatorių lyderis, vertindamas Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimą nutraukti tyrimą dėl Upės gatvės, kurioje gyvena premjeras Saulius Skvernelis, finansavimo Vyriausybės sprendimu, kai balsavime dalyavo ir nenušalinė pats ministras pirmininkas, konstatavo, kad klausimas dėl premjero atsakomybės vis dar lieka neatsakytas.

Pasak G. Landsbergio, valstybėje klostosi pavojinga situacija, kai tiriama-

sis, įtakingas valstybės vadovas, sprendimo priėmimo ryta viešai darė poveikį VTEK nariams.

„Ar premjeras įsiskaitė į VTEK pranešimą? Man pačiam buvo keista skaitytiri ir suprasti, kad jis nėra išteisintas. Tyrimas buvo nutrauktas, nes pritruko duomenų. Paprastai tokiai atvejais, jei nėra duomenų, kaltinamasis yra išteisinamas. Juo labiau komisija pasakė, kad tyrimą gali pradėti iš naujo. Premjeras, ūkiškai tariant, liko pakabintas. Premjeras turėtų atlyginti žalą dėl spaudimo VTEK. Prieš tyrimą viešai pareikšdamos, kad nepasitiki dviem komisijos nariais. Demokratinėje valstybėje tai nėra priimtina“, – sakė TS-LKD pirmininkas.

Pasak Gabrieliaus Landsbergio, Specialiųjų tyrimų tarnybos pareikštītarimai, kad Lietuvos verslo konfede-

racijos prezidentas V. Sutkus, galimai už neteisėtą atlygi galėjo daryti poveikį teisėkūrai ir greitas bei kategoriskas Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos viešas reikalavimas STT pasiaiškinti dėl šių pareikštų įtarimų, kuria itin pavojinga precedentą valstybėje dėl spaudimo nepriklasomoms institucijoms.

G. Landsbergis atkreipė dėmesį, kad „valstiečiai“ kišasi į ikitiesminį tyrimą, kuriame jie patys galiapti įtarimais.

„STT jau apklausė LVŽS frakcijos narių V. Ažuolą, kurio parašas yra po abejotiniais teisės aktais. Lenkų frakcijos buvo pasiūlytas bankų aktyvų mokesčių, po to jis virto įpelno mokesčių. Šis mokesčis posėdžio metu buvo dar sušvelnintas nuo septynių iki penkių procentų. Opozicija neturėjo nie-

ko bendro. Tai padaryta tiesiog posėdžio metu. Kodėl tai padaryta? Tai yra tyrimo objektas“, – sakė Gabrielius Landsbergis.

Pasak konservatorių lyderio, STT tyrimas taip pat atskleidė, kad kelininai per poną Sutkų siekė pakeisti susisiekimo ministru Roką Masiulį.

„Valdantieji aktyviai siekė, kad R. Masiulis būtų pakeistas ir tikslingai organizavo, rinko ir viešai teikė tendencingai neigiamą informaciją, turėdami tikslą sumenkinti buvusio susisiekimo ministro autoritetą, dalykinę ir politinę reputaciją. Tokiu būdu buvo siekta, kad R. Masiulis būtų pašalintas iš susisiekimo ministro pareigų. Kokio lygio susitarimas čia buvo? Ar kelininai dirbo per „valstiečius“, ar per p. Sutkų, kad būtų įtikinti?“, – kalbėjo G. Landsbergis.“

Rusijos įtakos agentūrai – atviros durys

Tokia liūdna išvada persasi po to, kai praeitą savaitę Seimas galutinai atmetė opozicijos pasiūlytą iniciatyvą sudaryti specialiąją tyrimo komisiją, kuri parengtų išvadą dėl apkaltos Seimo narei Irinai Rozovai. Valdančioji Seimo dauguma 62 balsais atmetė šį siūlymą, taigi apkalta I. Rozovai nebegresia.

Tai skandalingas valdančiosios daugumos sprendimas! Apkaltos buvo siekiama po to, kai paaiškėjo, kad Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos frakcijos atstovė I. Rozova, siekdama gauti leidimą dirbtį su slapta informacija, „sąmoningai megino nuslėpti nuo Valstybės saugumo departamento (VSD) pareigūnų savo ryšius su Rusijos diplomatiniu korpusu atstovais ir jų pobūdį“.

Priminsime, kad 2018 m. rugpjūčio 18 d. Seimo pirmininkui Viktorui Pranckiečiui VSD pateikė dokumentą, kuriame rašoma apie Seimo narės I. Rozovos tarimą su Rusijos diplomatais dėl finansinės paramos politikės atstovaujamam Rusų aljansui, jos bendravimą su iš Lietuvos 2014 metais išsiuštę Rusijos generaliniu konsulu Vladimиру Malyginu. (Netgi po to, kai I. Rozovą saugumo pareigūnas perspėjo dėl galimos Rusijos žvalgybos įtakos jos asmeniui, vyko susitikimai neoficialioje aplinkoje, kuriuos Seimo narė neigė.)

VSD patarė Seimo Pirmininkui nesuteikti Seimo narei I. Rozovai leidimo dirbtį su slapta informacija. Paaiškėjus šiam faktui, 44 Seimo nariai surinko parašus, kad I. Rozovai būtų pradėta apkaltos procedūra, nes ji, anot inicia-

torių, „galimai šiurkščiai pažeidė Konstituciją ir sulaužė Seimo nario priesiaką“.

Trumpai tariant, R. Karbauskio vadovaujami „valstiečiai-žalieji“ eilinių kartų nuo apkaltos išsuko Rusijos įtakos agento etikečių vertus seimūnus – prisiminkime Mindaugą Bastį, Artūrą Skardžių. Dabar prie šio „valstiečių-žaliųjų“ šlovės sąrašo prisidėjo ir Iriena Rozova.

Kai reikalai pasisuka apie nacionalinio saugumo klausimus, išskyla darviena detalė – Seimo nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui (NSGK) vadovaujantis „valstietis“ Dainius Gaižauskas kelia pagrįstų abejonių savo nešališkumu. (Negana to, jis netgi grašina komiteto nariams – opozicijos atstovams, kaltindamas juos neva nutekinus slaptą informaciją!)

Kai balandžio mėnesį iškilo klausimas, ar D. Gaižauskas yra tinkamas eiti NSGK pirmininko pareigas, komitete įvyko balsavimas: balsams pasiskirsius po lygiai galutinį balsavimo rezultatą (D. Gaižauskas gali ir toliau būti NSGK pirmininku) lémė vienas balsas: esant vienodam balsų skaičiui viską lemia pirmininko balsas, o jis, žinoma, balsavo už save. Supratote – D. Gaižauskas balsavo už tai, kad D. Gaižauskas yra tinkamas eiti NSGK pirmininko pareigas! Pats už save!

Pastabos, kad pirmininkas turėjo nusiašalinti nuo balsavimo, liko „balsu į dangų“, nes „valstiečiams-žaliesiems“ negalioja padoromo normos – jiems galioja bolševikinė norma: kieno valdžia, to ir galia! O kas nesutinka, tam galima pagrasinti apkalta.

Protestas – vardan ko?

Kitaip sakant – iš kriminalo virto į politiką. Deja, grynai kriminaliniame įvykyje įžiūrėtas rasizmas. Tai, kad su laikomasis priešinosi pareigūnams (sulaikymo pagrindas buvo jo bandymas atsišakytį padirbtą kupiūrą, o policija, žinia, Amerikoje neįkalbinėja įtarimų gražiuoju), visai nerūpi politikos angažuotojams.

Jie juk neišpūtė rasizmo problemos, kai tame pačiame mieste pernai metais vienas juodaodis Mineapolis policijos pareigūnas buvo nuteistas

kalėti 12,5 metų dėl incidento, kai jis nušovė neginkluotą baltąjį australę, bandžiusią pranešti apie nusikaltimą. Ne kažkokią kriminalinę praeitimi pasižymėjusi, grėsmingai atrodančią personą, bet beginklę moterį, kuri iškvietė policiją, norėdama pranešti apie nusikaltimą!

Kodėl tada nekilo pasaulinio masto pasipiktinimo, atsiritusio iki mūsų sostinėje Vilniuje esančios JAV ambasados? Ar dėl to, kad buvo manoma, jog policininkas ne dėl rasistinių motyvų

šovė į moterį? (Teismas, be abejo, išsiaiškino šį incidentą ir nuteisė pareigūnų adekvačia bausme.) Tad kodėl šį kart manoma kitaip? Labai norėtusi tokį klausimą užduoti ir mūsų „protestuotojams“, beje, nepastebėjusiems, jog tos savaitės pradžioje buvo laidojamas Lietuvos policijos pareigūnas, žuvęs nuo nusikaltėlio kulkos tarnybos metu. Kur ten pastebėsi, kai rankose laikai angliskai užrašytą plakatą „Krušk policiją“!

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Birželio pradžia pasaulyje buvo nerami ne dėl koronaviruso, bet dėl įvykio, įgavusio didelį rezonansą: JAV mieste Mineapolyje policijos pareigūnai panaudojo perteklinę jégą prieš kriminalinė praeitimi pasižymėjusį asmenį, dėl ko pastarasis mirė. Viskas būtų pasibaigę tradicine tyla, jei ne aplinkybių detalių – policininkai buvo baltieji, o nužudytais – juodaodis. Tai, kas buvo teisėtvarkos gyvenimo kasdienybė, virto politine pasaulio problema.

Darbotvarkėje – svarbūs klausimai

Po ilgos pertraukos, birželio 8 d., Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos būstineje, Kaune, vyko LPKTS valdybos posėdis, kurio metu buvo sprendžiami labai svarbūs klausimai.

Tai pirmas valdybos susirinkimas po trijų mėnesių karantino. „Susikaupė daug svarbių klausimų, kuriuos reikia neatidėlioti išspręsti, todėl ir buvo sukiestas šis susirinkimas, sušvelnėjus karantiną sėlygoms“, – kalbėjo LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas.

Pagrindiniai darbotvarkėje numatyti klausimai – LPKTS XXVII suvažiavimo data ir kasmetinis saskrydis „Su Lietuva širdy“.

Kaip prisimename, paskelbus karantiną, suvažiavimas, turėjės vykti po savaitės, buvo atidėtas. Pakoregavus buvusių darbotvarkę, laiką ir vietą, nutarta suvažiavimą organizuoti liepos 12 d.

Kitas tremtiniam labai svarbus renginys – vasaros saskrydis Ariogaloje sukėlė daug diskusijų. Buvo išsakyta įvairių argumentų ir nuomonų. Valdybos nariams balsuojant, nutarta saskrydė organizuoti, kaip ir buvo numatyta, rugpjūčio 1 dieną, šeštadienį, Ariogaloje, Dubysos slėnyje, tačiau trumpinti programą, riboti dalyvaujančiųjų

skaičių, raginti vykti tik gerai besijučiančius filialų narius. Apie tai bus plačiau kalbėta per suvažiavimą.

LPKTS Kauno filialo pirmininkas Vladas Sungaila pristatė Krikščionių sajungos, vadovaujamos Rimanto Daugio, bendradarbiavimo sutartį. Visi valdybos nariai patvirtino, kad LPKTS ar atskiri jos skyriai, ar filialai remia tik Tėvynės sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų partiją ir negali reikšti jokios paramos kitai partijai ar visuomeniniams judėjimams.

LPKTS tarybos pirmininkė Vincė Vaideutė Margevičienė informavo, kad šiomet Birželio 14-ają bus kitoks pardidžiu skaitymas, visa tai vyks nuotoliniu būdu. Norintys skaityti pavardes turi registruotis www.misijsabiras.lt.

Finansinė sajungos padėti pristatė buhalterė Danutė Norvilienė, politines aktualijas apžvelgė Seimo narė Irena Haase. Dalia Poškienė informavo apie knygą albumą „Gyvoji atmintis liudija“.

„Tremtinio“ inf.

Skaitytojų laiškai

Prisiminimai ir šviesūs, ir skaudūs

Esu tos kartos atstovas, kurios tėvai ir seneliai patyrė skaudūs pokarį. Ir mano senelių giminėje, ir jų kaimynų buvo tremtinių.

Mano tėvas pasakojo, kaip jis, sužinojęs, kad išveža jo draugo šeimą, dar suspėjo nubėgti į stotį ir savo draugui Benediktui Kulbokui perduoti lietpalą. O to draugo šeimą išvežė į Sibiro „kurtortus“ tik dėl to, kad turėjo „per daug“ žemės.

Labai įdomiai susiklostė draugo gyvenimas. Jis (Benediktas Kulbokas)

kažkaip sugebėjo (regis, jau po Stalino mirties) iš Sibiro pabėgti, grįžo Lietuvon. Vėliau susirgo, gydési, išslapstė.

Mano mama pasakojo: kartą jis buvo atėjės pas mano tėvus į svečius. Jis tada rašė eiléraščius. Ir pas mano tėvus buvo jo eiléraščių sasiuvinis. O tie eiléraščiai buvo tokie, kad už juos „kurtortas“ Sibire garantuotas.

Matyt, jি seké saugumiečiai (o gal seké mano tėvą, kuris irgi buvo „nešventas“ sovietų valdžios atžvilgiu). Bet

buvo taip, kad jie staiga įgriuvo į mano tėvų butą. Gerai, kad mano mama susizgribo, jog matomoje vietoje gulė B. Kulboko eiléraščių sasiuvinis. Ji greitiji užsikišo į užantį ir pasakiusi, kad reikia į tualetą, išbėgo. Saugumiečiai nieko neįtarė.

Taip tada išsisuko. Prieš keletą metų, jau po mamos mirties, tvarkėme mano tėvų butą. Kroviau į maišą makulatūrą. Staiga – čiūžt iš maišo kažkokis sasiuvinis. Žiūriu – tévo jaunystės draugo B. Kulboko eiléraščių, per-

rašytų mano tévo ranka, sasiuvinis. Labai nustebau. Vėliau įdėmiai perskaičiau. Ir buvau maloniai nustebintas – yra tikrai stiprių eiléraščių, jis galėjo būti neblogas poetas. Bet vėliau jo gyvenimas susiklostė kitaip, jis baigė architektūros mokslus, ir, regis, daugiau neberašė...

Mano galva, jis (dabar jau miręs) nusipelnė, kad nors keletas eiléraščių būtų publikuoti jau laisvoje Lietuvoje, apie kurią jis taip svajojo...

Gediminas MARTIŠIUS

Benediktas KULBOKAS

Paverpta Lietuva

Ta mūs šalis tokia mažutė,
O kiek ji pernešė kančių...
Kryžiuočiai, lenkai, rusai žudė,
Ir vėl sulaukėm tų pačių...

Ir vėl kaip vakar liejas kraujas,
Ir vėl kalejimai pilni,
Ir vėl po Sibirą vergauja
Seneliai, moterys, jauni...

Bet paklausyk, ką šiandien bliauja
Tos šiukslės, išgamos tautos:
„Draugai, atradom kelią naują!“
Ir „laisvę“ gieda nuolatos...

O! Tik pažvelk į šitą kelią,
Pasauli mielas, atidžiai!
Pajusi, ko mums širdis gelia,
Ko dantys sukasti didžiai.

Vėl jungas Lietuvai atejo
„Keliu nauju“ tuo iš rytų,
Vėl skamba giriros kaip skambėjo
Nuo azijatiškų aidų...

„Išlaisvino“ jie mus nuo duonos,
Ir daug nuo téviškės mielos...
Krauju pasruvuos, raudonos
Vyniojas skraistės virš galvos...

I bažnytėlė ankstų ryta
Žmonelai skuba paslapčia;
Prieina – užrašas „zakrito“,
Bažnyčia išplėsta nakčia.

Kaip apsakyti tą dienelę pilką

Kaipgi apsakyti tą dienelę pilką,
Tremtinišką dalį tarp aukštų kalnų...
Kai jaunystės ryta debesys apvilko,
Štai jau šeštasis metas lyg nakty einu.

Taip, einu... Ne vienas – daug lietuvių eina
Taq nelaisvės kelią žemėj tolomoj...
Tiesa, dienos rūscios, bet juokus ir dainų
Tankiai lydi vėjas slėnių sutemoj...

Ko gi nesigirdi vakarais dejonių?
Ko gi, sese mano, ašarą slepi?
Ko į darbą einant su kirviu prie šono
Šypsena ant lūpų, nors...vokai šlapiai...

Ak, žinau!.. Lietuvio vardas juk granitas!

Baltijos tai vėjams gimusi tauta!
Jei suklupo vienas, stojo vieton kitas –
Ir kovojo plazdeno vėliava šventa...

Taip, žinau, išmokai Tu kentėt, ilgėtis,
Ir tą didž kerštą slėpti širdyje...
Juk ateis dar laikas, kai ir sibirietis
Vėl pakils į kovą su jėga nauja.
1954-02-18

Vaikystės dienos

O dienos vaikystės – miražų eilė –
Praslinkot padange, lyg debesis pilkas,
Ismigot tačiau man širdin lyg strėlė,
Džiugiu atminimų jūs pėdsakas ilgas.

Taq laiką su šypsena šiandien menu,
Juk nėr maloniu už vaikystės dienas!
Gimdytojos mano troškimų jaunu,

Tik gaila... Taq šalį, kur augome mes,
Kartu ką sudėjome pirmus posmus,
Mums atėmė jie, ir sunkias grandines
Uždėj į katorgą ištrėmė mus.

Dabar jau dienelės vaikystės manos

Subrendote štai į jaunystės laikus.
Jaunystė? Bet sklindantis aidas dainos

Kaip niekada liūdnas, kaip niekada

klaikus.

Pirmaoji meilė

Ta meilė, meilė! Tartum vynas,
Lyg burtai raganų senų,
Mūs siekiams susipynus
Kely dar vaikiškų dienų...

Sugriuvusių svajonių ryta,
Šaly, prakeiktoje šimtų,
Ji tartum saulės dvi nušvito
Užburdama abu kartu.

Ir staugė audros taip įsiutę,
O mes chaoso gelmėje,
Taq šviesą širdyje pajutę,
Užsidegėm jėga nauja!

Drėgmė nuo skruosto išgaravo, –
Tavy gyvenimą mačiau!
Gyvent prikeltas žvilgsnio Tavo,
Mūs šviesią ateiti mąsciau...

2020 m. birželio 12 d.

Tremtinys

Nr. 22 (1380)

5

Mažoji 1941 metų tremtinė

(atkelta iš 1 psl.)

Buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus, Gedimino ordinai, Vyčio Kryžiaus, Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Vytauto Didžiojo medaliais.

Eulalija Snieškaitė ir Viktoras Kas tonaitis susipažino 1934 m. skautų su eigoje. Po dvejų metų sukūrė šeimą, apsigyveno nuomotame bute Žaliakalnyje. Po dvejų metų gimė dukrelė Ina...

Sena ir garbinga Eulalijos Snieškaitės giminė. Dar 1693 m. Stanislovui Snieškai už karinius nuopelnus buvo suteiktas Lietuvos bajoro titulas ir apdovanoti Užpurvės dvaras Vilniaus gubernijoje ir Rudzianų dvaras Gardino gubernijoje, Baltarusijoje. Giminei buvo priskirtas Niečuja herbas.

Eulalija Snieškaitė gimė 1911 m. Kaune, darbininko Broniaus Snieškos

ir Marijos Triušinskaitės šeimoje. Iš pradžių jų šeima gyveno miesto centre, Trakų gatvėje, nuomojamame bute. 1915 m. seneliai, susitaupę pinigų, Šančiuose, Sodų gatvėje, nusipirkė namą, kuriame užaugo visi jų vaikai ir anūkai.

Žinoma, ši garbinga šeima sovietinių okupantų buvo numatyta sunaikinti Sibiro tremtyse, lageriuose. Žmonės su aukštuoju išsilavinimu, garbingos giminės, tvirtų įsitikinimų, dori ir sažiningi buvo pavojingi sovietinei valdziai. Motina su dukrele atsidūrė Sibire, o tėvelis Archangelsko lageryje.

Ina Bedarienė yra parašiusi ir suguldžiusi į knygą atsiminimus, kuriuos plačiai nušviečia savo šeimos ir giminės istoriją. Jie įdomūs tuo, kad juo-

se užfiksuoti kelių amžių istoriniai įvykiai: nuo seniausių laikų, Lietuvos ne priklausomybės, sovietinės okupacijos 1940 metais ir jos padarinių – pirmojo lietuvių trėmimo į Sibirą 1941 m. birželio mėnesį, gyvenimas ir išgyvenimai tolimate Sibire, vargai ir pažeminimai iš jo sugrižus, atkaklumas siekti mokslo ir žinių.

Apie tremtį šiandien Lietuvoje išleista dešimtys knygų, tačiau Inos atsiminimai dvelkia tikrumu ir paprastumu, jos autorė į tas dienas žiūri realistiškai, labiau atjausdama kitus vartotojančius, nei savo šeimą. Malonu ir tai, kad medžiaga paremta archyviniais duomenimis, kurie yra ne tik aprašyti įvykių įrodymai, bet ir gražių bei prasmungų istorijų papildymai.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Atsiminimai nuneša į praeitį

Ina BEDARFIENĖ

Pagal mamos pasakojimus, 1941 metų birželio 14-osios naktį, apie 2 valandą, prie namų sustojo sunkvežimis. Tėvelio namie nebuvo, jis budėjo. I duris pradėjo belstis. Mamai pasiteiravus kas, vyriškas balsas pasakė: „Telegrama“.

Nelaimių pradžia

Kai mama pravėrė duris, su atkištu ginklu trys vyriškiai įsiveržė į butą. Du iš jų buvo uniformuoti, vienas civilis. Du kalbėjo rusiškai, civilis – lie tuviškai. Skubiai, be ceremonijų, be atsklausimo ėmė šniukštinėti po visus kampus.

Pažadinta iš miego, aš pradėjau verkti. Tarp savęs vyriškiai kalbėjo rusiškai. Paklausė mamos, kur yra vyras. Mamai atsakius, kad darbe, vienas išvažiavo atvežti tėvelio, kiti liko bute daryti kratą.

Iš procesą iš gretimo buto atsivedė senelė, kuris nieko nesupradsamas, išsigandės klausinėjo, kas čia vyksta.

„Nesikiš ir lauk, greitai pamaty si“, – pasakė enkavėdistai ir toliau narše po mūsų butą, klausinėjo, kur ginklai.

Ginklo namuose nerado. Taip sakė mama. Vėliau Jerceve susipažinai su tėvelio asmens byla ir perskaiciavau kraitos protokolą. Protokolą pasirašė NKVD darbuotojas Kaširovas ir lietuvis Sabaliauskas. Iš kraitos protokolo sužinojau daug įdomių dalykų, bet apie tai vėliau. Protokole buvo įrašyta, kad ginklą namuose rado.

Mamai liepė susirinkti būtiniausius daiktus ir pasiimti maisto. Aš verkiau, prašiau pieno, tačiau mamai neleido pajudėti iš vietas, net paduoti man pieno neleido. Mama raudojo. Ką paimti į kelionę, ji neturėjo supratimo. Visą laiką buvo raginama skubėti.

Mama paėmė truputį namuose buvusių maisto produktų, mano drabuželių, naktinių puodelių, kuris vėliau labai pravertė virti sriubai. I maišelį suberbė kruopų, cukraus. Sau pasiėmė puošnių suknelių, naktinių marškinų, chalatų, kuriuos vėliau Sibire mainė į bulves, pieną.

Ilgai ir rintai kelionei tėvai nesiruošė. Manė, kad įvyko kažkoks nesusipra-

timas, kurį išsiaiškinus, bus paleisti. Tėvelis turėjo užsienietišką monetų ir pašto ženklu kolekcijas. Jas pasiėmė kratą darę asmenys. Surado ir mano kraiciui skirtas auksines monetos, kurias krikštynų proga dovanavo krikšto tėvai ir seneliai. Suradę monetas, rusiškai paklausė: „Kastai?“ Mama atsakė: „Užsienio monetos“.

Monetas susižerė į kišenes ir tarė: „Mums pravers“.

Namuose kabėjo Prezidento Antano Smetonos portretas. Buvo daug įvairių nuotraukų iš skauto renginių. Surado tėvų skauto pažymėjimus, tėvelio ordinus ir apdovanojimų dokumentus. Viską pasiėmė. Ilgai nagrinėjo tėvelio brolio Albino laiškus ir nuotraukas iš Argentinos. Lietuvė skaitė ir vertė tekstą į rusų kalbą. Viską, kas jiems kėlė įtarimą, pasiėmė.

Gal tai nesusipratimas

Dalį paimtų daiktų radau aprašytus poėmio protokole Jerceve, kur susipažinai su byla 1989 m., keliaudama tėvo kancią keliu.

Atevė iš darbo tėvelį. Jis buvo dar labiau sutrikęs, negu mama. Jo taip pat klausinėjo, kur ginklas. Ginklo ieškojo labai aktyviai, versdamis spintas, kitus baldus, bet nerado. ieškojo netgi mano lovelėje. Tėveli pasodino, neleido pajudėti. Visus apšaukė fašistais, liepė ruoštis, skubėti, nes reikia greitai išvykti. Buvo vasaros pradžia, šilta, gražu. Todėl jokių šiltų drabužių mama nepasiėmė. Tėvelis ramino mamą: „Įvyko nesusipratimas, viską išsiaiškins ir mus paleis. Mano viršininkas pasirūpins, kad mus paleistų“.

Broniaus ir Marijos Snieškų šeima. 1912 m.

Ko gero, jis ir pats netikėjo šiaisiai žodžiais. Buvo labai sutrikęs.

Kaip tėveli atvežė iš darbo su kostiumu, taip jis ir išvažiavo. Mus susodino į sunkvežimį, butą užplombavo ir pasirašytinai perdarė seneliui saugoti. Sakė, kad atvažiuos po savaitės ir viską išveš, nes turtas turi būti konfiskuotas. Po savaitės prasidėjo karas, tad mūsų daiktai išliko. Jie mums labai praverė, kai grįžome į Sibiro.

Mus nuvežė į Šančių rampą Drobės gatvėje. Per gatvę éjo bégijų eilės. Ant jų jau stovėjo gyvulinių vagonų sąstatai, į kuriuos be paliovos iš visų pusų sunkvežimiais vežė žmones. Buvo labai skubama atlikti juodą darbą, kol neprashvito.

Iš pradžių mes su tėveliu buvome viename vagone. Ir kitų šeimų vyrai buvo kartu su savo šeimomis. Šančiuose stovėjome tris parus. Vagonai su įkalnataisiais Drobės gatvėje nuo mūsų namų buvo už penkių minučių kelio. Mamos namiškiai, sužinoję apie nelaimę, suimtuju buvimo vietą ir supratę, kad mus gali išvežti toli ir ilgam, kas dieną atnešdavo maisto produktų, drabužių ir būtiniausių daiktų.

(Bus daugiau)

Užsigrūdinom tundrų šaly

Vytautas KAZIULIONIS

Prieš trisdešimt metų prigludosios prie Baltijos jūros trys sesės dainavo: „Bunda jau Baltija“... Prieš šešiasdešimt septynerius metus Tai myro pusiasalyje, Norilsko mieste, poliarinės dienos fone aidėjo: „Bunda Vytis, galinas, rūstus...“

Aš, Vytautas Kazilionis, vienas iš 30-ies tūkstančių, kurie pirmieji pradėjo griauti blogio imperijos pamatus. 1953 m. gegužės 26 d. Norilsko mieste sukipto šeši politinių kalinių lageriai: penki vyrų ir vieną moterę. Iš viso apie 30 tūkstančių kalinių. Keturiaskesdešimt parų gynėme savo mažas teritorijas, juodas vėliavas ir transparantus, ant kurių buvo parašyta: „Svoboda ili smert“ (laisvė arba mirtis). Sukilimo avangarde buvo politiniai kaliniai iš Vakarų Ukrainos ir apie 3500 lietuvių. Politiniai kaliniai rusai nerodė didelės iniciatyvos ir įvykius stebėjo iš šalies. Lietuvių kovingumą jie vertino vienu sakiniu: „Gde Litva – tam i bytva“ (kur Lietuva – ten ir kova).

Kovingumo dvasiai palaikyti kungas Česlovas Kavaliauskas sukurė sukilėlių himną:

Šiaurės vėtroje vyrai pakirdo,
Bunda Vytis, galinas, rūstus!
Mūsų kruviną priesaiką girdi
Šiaurės uolos ir Šiaurės dangus.

Nesileido saulutė tą dieną
Už aukštųjų Norilsko kalnų,
Vyrai ryžosi durtuvų sieną
Laužt krūtinėmis savo kartu.

Džukų garios, Žemaičių arimai
Ir Aukštaičių melsvi ezerai,
Nepakils jūsų sūnūs nurimę,
Tie gražiausi Tėvynės žiedai.

Tėviškėlės laukų pasiūlge,
Merkės lino melsvieji žiedai,
Rausvos rožės krūtinę suvilgė,
Krito narsūs Šiaurės kaliniai.
Šiaurės vėtroje vyrai pakirdo,
Bunda Vytis, galinas, rūstus,
Mūsų kruviną priesaiką girdi
Šiaurės uolos ir Šiaurės dangus.

Laisvė nuo mūsų nutolo per keliasdešimt metų, o mirtis atsidūrė visai čia pat. Išbandė visas galimas provokacijas, čekistai ryžosi ginkluotam susidorojimui su sukilėliais. Tuo metu aš buvau 5-ame Norilsko lageryje. Čekistai įsiveržė per centrinius vartus ir be jokio perspėjimo pradėjo šaudyti į beginklius kalinius. 5-ame lageryje tuomet buvo apie 5 tūkstančių kalinių – akimirksniu žuvo per 300 vyrų. Kiek buvo sužeistų, po daugelio metų nepavyko sužinoti net Rusijos Federacijos Krasnojarsko slaptuose KGB archyvuose.

Tais pačiais metais sukipto ir Vorkutos politiniai kaliniai. Po metų, 1954-aisiais, įvyko Karagandos Kengyro lageryje sukilimas. Jų žiauriai numalšino su tankais griaudami barakus, kuriuos buvo sukilime negalėjė dalyvauti seneliai ir ligoniai. Apie tu metų sukilimą bangą išsamiai paraše Seimo narys Paulius Saudargas, savo knygą taikliai pavadinęs „Gulagų partizanai“. (keliamas į 6 psl.)

Užsigrūdinom tundrų šaly

(atkelta iš 5 psl.)

Mano kovos už laisvę prasidėjo po-kario metais. Kadangi du broliai buvo partizanai, aš tapau partizanų ryšininku ir rémėju. 1947 m. gruodžio mén. Varėnos geležinkelio stotyje stovėjo 56 gyvuliniai vagonai ešelonas, per porą dienų sausakimšai prigrūstas senelių, moterų ir vaikų. Vyrų buvo mažai, kadangi jie slapstési miškuose arba buvo nuteisti – lageriuose. 1947 m. gruodžio 19 d. traukinys iš Varėnos geležinkelio stoties pajudėjo į nežinią, į badą, į šaltį, nelaisvę ir patyčias. Šv. Kalėdas ir Naujuosių metus aš kartu su tévais „švenčiau“ apšarmojusime vagone. Traukinys, perkopės Uralo kalnus, sustojo Tiumenės geležinkelio stotyje. Sudaičiaus susodinė į atvirus sunkvežimius, spaudžiant dideliam šalčiui, vežė 250 kilometrų Tobolsko link. Atvežė į medžio apdirbimo kombinatą. Nuo pat pradžios patyrēme daug skriaudų ir patyčių. Mus vadino faštis ir elgesi kaip su faštais.

1948 m. vasarą šakietis Kazimieras

Jankauskas sukūrė slaptą draugiją „Priesaika tremtyje“, parašė įstatutus ir programą. Draugijos nariai padėjo išgyventi skurdžiomis daugiavaikėmis šeimomis. Norėdamas išplėsti draugijos veiklą, Kazimieras Jankauskas įstatutus ir programą išsiuntė savo mokslo metų draugui šakiečiui Antanui Kybartui į gretimą Jurginsko rajoną. Draugija egzistavo iki 1951 m. kovo 5 d., tą dieną suėmė Kazimierą Jankauską. Po kelijų dienų suėmė dar keturis, tarp jų ir mane. Jurginsko rajone pas draugijos nari Edmundą Vaišnorą surado vokišką pistoletą „Parabellum“, areštavovo septynis narius. Tiumenės KGB rūmuose tardymas vyko septynis ménescius.

1951 m. spalio 19 d. dylikiai vyru teisė Vakarų Sibiro karinis tribunolas. Kadangi buvo rastas ginklas, draugijos veiklą prokuroras traktavo kaip ginkluotą organizaciją prieš Sovietų sąjungą. Aštuonis draugijos narius nuteisė 25-eriems metams lagerio. Kazimierui Jankauskui, Antanui Kybartui, Antanui Volungevičiui ir man paskyrė auk-

čiausią – mirties bausmę. Tris ménescius teko prabūti Tumenės centrinio kalėjimo mirtininkų vienutėje.

1952 m. vasario mén. pasirašiau dokumentą, kad SSRS karinio tribunolo kolegija Antanui Volungevičiui ir man aukščiausią bausmę pakeitė 25-eriais metais griežtojo režimo lagerio su turto konfiskacija, 5 metais tremties ir dar pridėjo 5-erių metus be teisių. Kazimierą Jankauską ir Antaną Kybartą sušaudė 1952 m. vasario 26 d.

1992 m. kreipiausi į Rusijos Federacijos generalinį prokurorą dėl visų nu-teistų draugijos narių reabilitacijos. Netrukus gavome iš Tumenės srities prokuratūros reabilitacines pažymas, kuriose pažymėta susaudymo data. 1994 m. po ilgų susirašinėjimų su Rusijos Federacijos generaliniu prokuroru sulaukiau jo nurodymo išmokėti man padarytos žalos atlyginimą. I Senosios Varėnos paštą atsiuntė 1 360 000 rublių. Tuo metu visiems žinoma, koks buvo nuvertėjės rublis. Išmoką gavau litais – 1170 litų už 14 metų sunkaus darbo Šiaurės

miškuose, statybose ir Magadano aukso kasykloje, už lagerius ir kalėjimus. Bet svarbiausia – tai buvo įrodymas, kad pati sovietų valdžia pripažino vykdytą nekaltų žmonių genocidą.

I Lietuvą grįžau 1961 metais. Vi-suomet jaučiau Šv. Mergelės Marijos globą. Pro šalį prašvilkė karinio tribunolo kulka, Norilsko sukilimo pirmose gretose taip pat mirtis aplenkė, ne-užgriuvo ir šachtų skliautai.

Česlovas Kavaliauskas po sukilimo paraše eilėraštį apie politinių kalinių kovingumą:

*Mes praėjome ugnį ir plieną,
Užsigrūdinom tundrų šaly, –
Nesutrupint mūs gretų šiandieną,
Nesutrypt laisvės žiedo širdy.*

*Mūs siekimai teisingi ir rūstūs,
Mūsų jėgos kaip upės vanduo.
Milijonams padėsim pabusti*

*Ir kartu Laisvės himną giedot.
Praeity juodos dienos gestapo
Ir čekistams siautėti gana.*

*Mūsų broliai prie didvyrių kapo
Laisvę sveikins su džiaugsmo daina.*

Didysis blogio imperijos nugalėtojas Ronaldas Reiganas

Prof. Ona VOVERIENĖ

„Keičiasi gyvenimo istorijos rūbai, tačiau istorijos atmintyje išlieka tik tie pasaulio valdovai, kurie savo gyvenimą paaukojo žmonijos gerovei. Visas pasaulis, vedės mirtiną kovą su komunizmu dėl savo laisvės ir nepriklausomybės, su meile ir su didžiule pagarba prisimena Didžią Jungtinę Amerikos Valstijų prezidentą Ronaldą Reiganą.“ (Mons. Alfonsas Svarinskas)

Įdomios biografijos žmogus

Taip pavadino JAV prezidentą Ronaldą Reiganą mons. Alfonsas Svarinskas, R. Reigano išvaduotas iš sovietinio kalėjimo ir jį aplankės. Yra žinoma, kad dar iki mons. A. Svarinsko apsilankymo, R. Reigano visada pasveikindavo Amerikos lietuvių bendruomenę ir visą lietuvių tautą Vasario 16-osios progą, visada palinkėdavo mums laisvės ir mūsų valstybei nepriklausomybės, visada išreikšdavo viltį, kad anksčiau ar vėliau mes ją atgausime, nes mūsų darbštis ir kūrybinga tauta yra to verta.

Prezidentas R. Reigano įdomios biografijos žmogus, vienos stipriausiai pasaulio valstybės vadovas, gimė 1911 m. vasario 6 d. Tampiko miestelyje Illinois valstijoje. Apie jo išsilavinimą žinių neturime, tik žinome, kad jis buvo vienas iš talentingiausių Amerikos aktorių, gražuolis vyriškis, suvaidinės 1937–1964 m. apie 50 įvairiausių vaidmenų kino filmuose, prieš tai nuo 1932 m. dirbęs sporto komentatoriumi. Tą veiklą mėgės ir jos neatsisakės iki pat 1966 m.

1947–1952 m. jis buvo JAV aktorių gildijos (profsajungos) vadovas. Buvo išstojes į JAV Demokratų partiją, save laikė D. Ruzvelto pasekėju. 1952 ir 1956 metų rinkimuose entuziasticai rémė D. Eizenhauerį, o 1960 m. – R. Niksoną. Nusivylęs, tik nežinia kuo – ar tos partijos vadovais, ar jos programa, 1962 m. pasitraukės iš jos, išstoja į Respublikonų partiją. 1967 m. buvo išrinktas Kalifornijos gubernatoriumi. Buvovienas populiarus JAV politikų, puikus oratorių, talentingas vadybininkas, gerbias ar mylimas žmonių. 1968 ir 1976 m. buvo keliamas kandidatu į JAV prezidento postą. Tačiau rinkimuose jo neparėmė respublikonai. 1980 m. buvo nominuotas kandidatu į JAV prezidentus.

Vienas stipriausiai JAV prezidentų

1981 m. rinkimuose didele balsų persvara nugalėjo demokratą D. Carterį ir tapo 40-uoju Amerikos prezidentu. Juo buvo dvi kadencijas iki 1989 m. Buvo vienas iš stipriausiai visoje Amerikos istorijoje prezidentų. Pasižymėjo ypatingais komunikavimo su žmonėmis gabumais. Vidaus politikoje pirmiausiai sumažino Vyriausybės išlaidas. Ir tas labai patiko žmonėms.

Per daug nesiafišuodamas, tyliai, ramiai sumažino išlaidas ir socialiniams reikalams; sumažino pajamų mokestį, žymiai padidino išlaidas gynybos reikalams, aktyviai kovojo su infliacija. Susikvietės geriausius Amerikos ekonomistus, leisdavo jiems gerokai pasigincytį dėl Amerikos ūkio ir ekonomikos tobulinimo ir ryžtingai ēmėsi jų reformų. Jos buvo pažangios. Jo valdymo metu, JAV ekonomika buvo pavadinta „reaganomika“, iš jos įkvėpimo sémėsi Didžiosios Britanijos premjerė Margaretė Tečer, pritaikiusios pagrindinius principus Didžiosios Britanijos salygoms.

„Reaganomikos“ padariniai buvo ryškūs: sumažėjo nedarbas ir labai žymiai bedarbių skaičius, paspartėjo ūkio plėtra, atsirado daugybė naujų ūkio šakų, žmonės buvo patenkinti. Tiesa, neišvengta ir deficitu padidėjimo.

Rémė antikomunistinius judėjimus

Užsienio politikoje Ronaldas Reiganas laikėsi labai griežtos linijos SSRS atžvilgiu. Sovietų sąjungą jis vadino blogio imperija. Tas terminas prigijo visiems laikams. Įtikino tuo ir Amerikos piliečius. 1983 metais R. Reiganas paskelbė strateginę gynybinę iniciatyvą, visuomenėje vadintą „žvaigždžių karais“, visokeriopai rémė pasaulio antikomunistinius judėjimus. „Žvaigždžių

karai“ privertė Sovietų sąjungą didinti išlaidas gynybai, išsekino sovietinę ekonomiką ir privedė ją prie žlugimo.

Ta iniciatyva turėjo pavadinimą Reigano doktrina. Paskelbė sankcijas Lenkijai už „Solidarumo“ organizaciją ir jo bacilos sklidą pasaulyje, rémė antisandinistinius judėjimus Nikaragvoje, poprokomunistinio maišto Grenlandijoje, čia įvedė Amerikos kariuomenę, 1986 m. surengė antpuoli prieš Libiją, apkaltinęs ją teroristine veikla. Nuo 20 amžiaus 9-jos dešimtmečio prasidėjusių pertvarkų Rusijoje sveikino, Amerikos santykiai su gorbačiovine Rusija pašiltėjo. Net keletą kartų 1985, 1986, 1987 ir 1988 metais susitiko su M. Gorbačiovu, 1987 m. net pasirašė su SSRS sutartį dėl Vidutinio nuotolio ginkluotės sumažinimo. Nežinojo, kad Rusija, pasirausiusi daug sutarčių, jų nevykdydavo.

Apie susitikimą su R. Reiganu mons. A. Svarinskas pasakojo, kad jam pavyko JAV prezidentą prajuokinti: visų pirma tuo, kad visi politiniai kaliniai pripažino tik keturių pasaulio valdovus: JAV prezidentą R. Reiganą, Didžiosios Britanijos premjerę M. Tečer, Prancūzijos prezidentą F. Miteraną ir Bavarijos ministrą pirmininką F. Strausą. Visi kiti Uralo kaliniams buvo tik diplomatai amatininkai. Politiniai kaliniai Uralo lajeriuose visada švēsdavo R. Reigano ir A. Sacharovo gimtadienius.

Politiniai kaliniai buvo ypač persekiojami Gorbačiovo laikais, beveik taip pat, kaip ir Stalino. Tik mažiau buvo žudomi, nes Gorbačiovo laikų sovietikai buvo labai suinteresuoti parama, gauna-ma iš Vakarų. Politiniai kaliniai ypač gerbė JAV prezidentą R. Reiganą už tai, kad jis iškėlė politinių kalinių Sovietų sąjungoje reikalą į JAV politikos aukščiausią lygmenį. Už tai, pasakojo mon-

sinjoras prezidentui, ateis tokis laikas, kai Maskvoje toje vietoje, „kur dabar yra Kremliaus, bus didelis ežeras, Jame plaukios gulbės, o ant kranto stovės paminklas Didžiajam Blogio imperijos Nugalėtojui R. Reiganui“.

Apsilankymas ilgam išliko atmintyje

Tai labai pralinksmino prezidentą R. Reiganą, ir jie abu linksmai juokėsi. O mons. A. Svarinskas sakė, kad šis apsilankymas pas JAV prezidentą R. Reiganą jo atmintyje liks visam gyvenimui. Kai po daugelio metų mons. A. Svarinskas vėl aplankė JAV ir ap-lankė muziejų, įkurtą prezidento R. Reigano garbei, ten pamatė ne tik savo nuotrauką kalnio drabužiais, bet ir balną, kurį Gorbačiovą padovanojo R. Reiganaui. Kai tuo metu prie mons. A. Svarinsko priėjo to muziejaus direktorius R. Duke Blacwood, monsinjoras pasakė, „kad tas balnas yra vogtas ir todėl jis netinka laikyti šiame garbingame muziejuje“... „Iš kur žinote?“ – paklausė.

Atsakiau, kad tai rašė mūsų spauda, o pasaulio masinės informacijos prie-monės nutylėjo, nes M. Gorbačiovą buvo vienas iš didžiųjų valstybių vadovų. Tada jie pakėlė balno atlošą, o po juo didelėmis raidėmis buvo parašyta „MEXICO“. Pareiškiau direktoriui, kad aš galu būti rusų reikalų specialistas ir pasakiau, kad viskas, kas šiame muziejuje yra rusiško – vogta, išskyrus „Russkaja vodka“. Visi juokėsi.

JAV prezidentas R. Reiganas lai-komas pasaulinio masto politiku, kurio vaidmuo, stabdant Šaltąjį karą tarp Rytų ir Vakarų, buvo lemiamas. Netrukus po to, kai baigėsi Ronaldas Reigano antroji prezidentavimo kadencija, oficialiai žlugo ir komunizmas visoje Europoje. Deja, tik oficialiai.

Ronaldas Vilsonas Reiganas mirė 2004 m. birželio 5 d. Los Andželes, pa-likęs ryškiausią ir įspūdingą pėdsaką Amerikos ir pasaulio istorijoje, taip pat ir dėkingų lietuvių atmintyje.

2020 m. birželio 12 d.

Tremtinys

Nr. 22 (1380)

7

Vytauto Didžiojo paminklas Perlojoje

Gintaras LUČINSKAS

1928 metais Perlojos būrio šauliai, sumanę pastatyti Laisvės paminklą, balandžio 14 dieną sudarė statybos komitetą ir pradėjo rinkti lėšas. Pamatai paminklui padėti gegužės 15 dieną, tačiau projekto neturėta. 1929 metų rugpjūtį 10 dieną visuotiniame būrio susirinkime nutarta, kad kiekvienas šaulys paminklui statyti turi atvežti po penkis vežimius žyro ir akmenų.

1929 metų rudenį, artėjant LDK Vytauto mirties 500 metų jubiliejui, pradinio sumanymo atsisakyta ir nutarta pastatyti Vytauto Didžiojo paminklą. 1930 metų rudenį gautas paminklo projektas. Jį parengė dailininkas grafikas Petras Tarabilda, kuriam talkino architektas Stasys Neliubšis. Metalines sijas paminklui tvirtinti iš Varėnos parvezė Z. Krivas. Statybai buvo panaudotos Laisvės paminklui surinktos lėšos (6 tūkstančiai litų), buvo renkamos aukos, organizuojama loterija. Daug prisdėjo Alytaus apskrities mokyklų mokytojai (apie 240), platinę loterijos bilietus, pasienio ir vidaus policininkai. 1931 metais paminklas iškilo priešais bažnyčią miestelio aikštėje ir tapo reikšmingu jos akcentu. Paminklas atidengtas iš pašventintas 1931 metų liepos 19 dieną.

Paminklas susideda iš dviejų dalų postamento (granito blokai, betonas) ir betoninės skulptūros (aukštis apie 3,5 metro). Postamento apatinė dalis plokščia, 4 pakopų (8,5 x 7,7 metro), antroji vertikali, laiptuota. Jos priekinėje plokštumoje, rudo tinko fone, yra balta reljefinė kalavijo, Vyčio kryžiaus ir datų „1430“, „1930“ kompozicija, žemiau – reljefinis stilizuotų tulpių festonas, vaza su augalu. Plokštumos viršutiniuose kampuose yra stilizuoti lelijų žiedai, apatiniuose – inicialai „P. T.“ ir „S. N.“. Postamento nugarinėje plokštumoje iškiliomis raidėmis užrašyta: „VYTAUTE / DIDYSI! / GYVAS BŪSI / KOL GYVAS / NORS VIE- / NAS / LIETUVIS“.

Skulptūra atgręžta į Vilniaus pusę. Skulptūra Vytautą vaizduoja placiai stovintį, su šarvais, kunigaikščio karūna, šermuoñeliu mantija ant peties, priešais

Vytauto Didžiojo paminklas Perlojos miestelyje (Varėnos valsč.). 1932 metai. Nuotr. iš E. Peikštenio archyvo

pastatytu skydu ir kalaviju rankoje. Skydą skaido bareljefai (raidė „V“, kalavijo ir ieties emblema, heraldinė lelija). Figūra kompaktiško silueto, statiška, kresna, apibendrintu, briaunotu formų. Jas išryškina kontrastingi šviesšešliai.

1945–1946 m. paminklą dažnai apšaudydavo vietiniai stribai, du kartus bandyta jį nugarauti. Pirmą kartą skulptūrą apjuosė grandinėmis ir traukė arkliais. Nugriauti nepavykus (skulptūroje yra imūrytos storos metalinės sijos), kitą kartą bandyta griauti su traktoriu-

mi. Susirinkę perlojiečiai paminklą apgynė. 20 amžiaus 6-ame dešimtmetyje Perlojos apylankė valdžia prašė LKP Varėnos rajono komiteto leidimo paminklą susprogdinti. Leidimo negavus, paminklas išliko. 1968 m. paminklas restauruotas – panaikintos kulkų ir grandinių paliktos žymės. 1971 m. paskelbtas vietinės reikšmės dailės paminklu.

1993 m. balandžio 8 d. paminklas įtrauktas į LR Kultūros vertybų registrą.

SPAUDOS
RADIOS IR
TELEVIZIJOS
REMIMO
FONDAS

Informuojame

Jau išleista knygos „Tremties vaikai“ 4 dalis. Dėkojame už jūsų istorijas ir aukas.

Knygą „Tremties vaikai“ 4 dalis galite įsigyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Patriotinių leidinių knygynėlyje, Laisvės al. 39, Kaune.

Čia taip pat rasite knygų tremties ir rezistencijos tematika, naujausius savaitraščio „Tremtinys“ numerius.

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,

Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218

Savaitraščio vadovė Audronė Kaminskiénė
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1360 egz. Kaina 0,90 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Ilsėkitės ramybėje

**Antanina Zita Rugenytė
1929–2020**

Šeimoje augo šeši vaikai. Tėvas jau buvo miręs, o mama kalejime, nes nesumokėjo valdžiai mokesčių, todėl 1948 m. iš Šakių r. Sodžių k. ištremti buvo vieni vaikai – Antanina Zita kartu su broliais ir seserimis. Tremtyje, Irkutsko sr. Alarsko r., Tirgetujo kaime, kolūkyje dirbo įvairius darbus: vairavo traktorių, dirbo su grūdų kombainu, prikabinėtoja bei kitus. 1955 m. ištekėjo už Juozo Šiaulio. Sibire gimė vaikai – Zigmantas ir Verotė. I Lietuvą grįžo 1957 m. gyveno ir dirbo vyrų tėviškėje Klaipėdos r. Jurjonų kaime. Lietuvoje gimė Pranas, Danutė, Regina. Buvo vaikų, vaikaičių ir provaikaičių mylima. Žavėjo jos paprastumas, nuoširdumas, paslaugumas, žmogiškųjų vertybų puoselėjimas, vaišingumas. Šviesus atminimas išliks giminių, draugų, buvusių tremtinių atminty.

Palaidota Kulų kapinėse.

Telydi artimuosius paguoda ir dvasios stiprybę.

LPKTS Klaipėdos rajono filialas

**Zigmas Rimkus
1938–2020**

Gimė Tauragės aps. Beržės k. ūkininkų šeimoje. Augo du broliai ir sesuo. Tėvelis buvo mokytojas. 1948 m. pavasarį šeimą ištrėmė į Irkutsko sr. Zimnoj miestą. Ten baignė penkias klasės, išgijo vairuotojo teises. Dirbo miške. Po 10 m. vaikams buvo leista grįžti į Lietuvą. Zigmas ir čia dirbo vairuotoju. Iš pradžių vežė pieną su pienovežiu, vėliau iki pat pensijos, 40 m., išdirbo Jurbarko greitosios pagalbos vairuotoju. Visada buvo paslaugus, draugiškas, mylimas ir gerbiamas draugų, bendradarbių ir artimųjų. Su žmona užaugino dukterį ir du sūnus.

Palaidotas Jurbarko miesto kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnus ir dukterį su šeimomis bei visus artimuosius.

LPKTS Jurbarko filialas

**Stasė Švambarytė-Tur
1943–2020**

Aidint karą pabūklams ūkininkai Švambariai iš Daušiškių k., Meškuičių parap., Šiaulių aps. susilaikė trečios dukters Stasės. 1948 m. šeima ištrėmta į Čelaną (Buriatija Mongolija, Irkutsko sr.). 1955 m. Stasė grįžo į Klaipėdą pas vyresniąjį seserį Anicetą. Nuo 1959-ųjų, eidama šesioliktuosi, Stasė pradėjo dirbti tuometiniame Klaipėdos „Dailės“ kombinate. Susipažino su Stanislavu Tur, kurio mama, sužinojusi, kad atstatoma Klaipėda, 1944 m. su vaikais atvažiavo iš Gomelio (Baltarusija). Stasė užaugino dukterį Viktoriją. Buvo aktyvi Klaipėdos skyriaus narė.

Nuoširdžiai užjaučiame dukters Viktorijos šeimą, giminės ir artimuosius.

Buvę Barūno ir Čelano tremtiniai

Skelbimas

Paminėkime Birželio 14-ąją – Gedulo ir vilties dieną: **10 val. šv. Mišios Šv. Mykolo Arkangelo bažnyčioje.**

12 val. Petrašiūnų memoriale renginys, skirtas masinio Lietuvos gyventojų trėmimo paminėjimui.

Dalyvaus buvusių tremtinių choras „Ilgesys“ (vad. Bronė Paulavičienė), vedėjas Vilius Kaminskas.

Renginio organizatorius – **LPKTS Kauno filialas.**

Bernardo Steponavičiaus-Milžino šimtmetis

(atkelta iš 1 psl.)

Vieną rugpjūčio pavakarį į Bernardo buvimo vietą arkliais kinkytu vežimu atvyko NKVD. Bėgti nebuvo kur.

– Duok dokumentus, kodėl netarnauji? – rusiškai klausia vienas iš jų.

Paduoda gimimo liudijimą:

– Dar nereikia, aš jaunas, – aiškinasi žinodamas, kad liudijime gimimo metai parašyti lietuviškais žodžiais, tikrintojai nesupras. Tačiau netoli pasitaiko išdavikas.

– Jis banditas, – rėžia kareivius lydėjės Meilutis iš Pamiero.

Suimtajį atlydėjo į sodybą, kad vakinis pasiūmtu būtinus daiktus. Žmona įdėjo įskepetą lašinių, baltinius. Vežė į Rumšiškes, iš kur turėjo iškeliauti į sovietinę kariuomenę. Vežime, bevežėjo, dar du kareiviai, bet Bernardas nutarė bėgti.

Prie Kaspariškių nušoko nuo vežimo ir spruko į pakelės krūmus. Kol kareiviai pradėjo šaudyti, – gaudyk vėja laukuose! Sutemus parėjo namo, tačiau reikėjo rimčiau slapstytis.

Vieną šaltą 1944 metų žiemos pradžios dieną pasirodo Prano Petkevičiaus-Kariūno būrys. Kviečia pas save ir jį. Taip Bernardas įsilieja į Morkos būrį. Kaip mokytesniams, pavedė su rašomaja mašinėle rašyti vadovybės įsakymus, sudaryti partizanų sąrašus.

Prisiekęs, Bernardas gavo Milžino slapyvardį, matyt, dėl didelio ūgio. Susipažino su būrių vadais Perkūnu, Meška. Apygardos štabo būstinėje susipažino su Jos vadu Žaliu Veliu.

Susitikimas su vadu Serbentu

Kariūno būrys neturėjo nuolatinės dislokavimo vietas, keliavo didesniais miškais. Greitai Milžinas tapo būrio vadu. 1945 metų liepą reikėjo su šešiais kovotojais vykti į susitikimą su Mykolu Kuzinevičiumi-Serbentu Kaukinės miške, Žiežmarių valsčiuje. Mykolas Kuzinevičius-Serbentas (1917–1946) buvo Lietuvos kariuomenės husaras, vėliau – pasienio policijos jaunesnysis karininkas. Jau 1944 metų vasaros pačiame vadovavo partizanų būriui. Susikūrus keliems būriams, buvo paskirtas kuopos vadu.

Tyliai pasiekė Kaukinę. Reikėjo Serbentui perduoti naują slaptažodį. Atejo Serbentas, gal 35 metų vyras, su dešimties kovotojų būriu. Grįžtant namo, pasiekė žinia, kad NKVD ir stribai keturiais vežimais iš Krasnasėlio, Klėriškių veža į Kaišiadorių geležinkelio stotį pasmerktuosius į Sibirą. Vyrai sugulė, paruošė du kulkosvaidžius, automata, du pusautomačius

šautuvus. Prisileido visai arti, tik tada sukaleno kulkosvaidžiai. Vežimai – į griovi, kareiviai bandė atsišaudyti, keli pabėgo. Išlaisvinti žmonės padėkojo ir grįžo atgal. Tik nežinia, kiek laiko jie džiaugėsi laisve savuose ūkuose.

1945 metų pradžioje Milžino būryje buvo 15 partizanų. Tik dviej iš jų Milžinui ir Vaclovui Krilavičiui-Vyteiniui pasisekė likti gyviems. Per kelių

toje mūšyje su NKVD kareiviais žuvo 4 ir sužeisti 3 partizanai.

1947 metų lapkričio 24 dieną MVD agentui pranešus, kad kaime lankysis partizanai, Kaišiadorių „liaudies gynėjai“ su kareiviais surengė pasalą. Apsupo Pilkiens sodybą, kur buvo atėjė du partizanai. Vienas partizanas žuvo, kitas paimtas į nelaissvę. 1946 metų pradžioje Trakų NKVD užverbavo pasidavusį valdžiai partizana V. B. iš Rečionių ir įsakė nušauti Joną Misiūną-Žalią Veliu.

Agentas neva pažadėjo ir pasakė, kad tai padaryti bus lengva, nes „Žalias Velnias vaikšto vienas“. Šis agentas „naudingai“ veikė, tačiau nušauti J. Misiūną jam nepavyko. 1945 metais žuvo du partizanai iš Rečionių, 1945–1947 metais įkalinti trys partizanai, kilę iš Rečionių, tarp jų – Bernardas Steponavičius. 1945–1953 metais įkalinta 10 gyventojų, 1948 metais ištremti 3 gyventojai

(Bronė Taparauskienė su mažamečiais vaikais Aldona ir Kaziu), 1949 metais – 4 gyventojai (Pranas ir Anastazija Ambrazevičiai su dukterimi Birute ir sūnumi Juliumi).

1946 metų balandžio 13-ąją Bernardas buvo paskirtas „A“ rinktinės štabo viršininku. Jo kovos kelias ėjo per Kaišiadorių, Rumšiškių, Žiežmarių miškus, laukus ir gojus. Dešimtys mirčių sekė iš paskos. Krito daug draugų.

Dažnai vykdavo ginkluoti susirėmimai

Pokario metais Rečionyse dažnai vykdavo ginkluoti susirėmimai tarp partizanų ir sovietinių kareivių bei „liaudies gynėjų“. 1945 metų birželio 5 dieną ties Rečionimis partizanai užpuolė 5 geležinkelio apsaugos kareivius – 4 nušovė, vieną sužeidė. 1945 metų birželio 21 dieną toje pačioje vie-

duodami asmens dokumentai, nurodomi slaptažodžiai ir konspiraciniai butai Vilniuje.

1947 metų balandžio pabaigoje, būdamas Kaugonių miške, Milžinas gavo nurodymą vykti į Vilnių. Gegužės 6-osios naktį reikėjo išeiti į Kauno–Vilniaus kelią ir laukti mašinos. Ateiti liepta be ginklo ir važiuoti drąsiai, nes ten bus savi žmonės.

I Strošiūnų miško pakraštį su savo būriu jis atėjo valanda anksčiau. Atsišveikino su draugais ir laukė. Atrodo viskas gerai. Šaltis dar spaudžia žemę, tyluma. Štai toluoje pasirodė mašinos šviesos. Privažiavo ir sustojo dengtas sunkvežimis ir pagal susitarimą tris kartus „pasignalijo“. Dar kartą apsidarė: ramu aplink, tik pušys ošia. Prie mašinos pasitiko jaunas vyras ir liepė sėstis į kėbulą. Padavė pasą ir paklausė, ar neturi ginklo. Kébule, prisikišę dokumentą prie akių, Milžinas perskaitė: Vytautas Stepačius, gimęs Panevėžyje. Nuotrauka jo, antspaudai yra, tačiau sukaustė baimė, vidas balsas liepė šokti iš mašinos, tik durys jau buvo išlauko pusės uždarytos.

Bėgo kilometrai, štai jau ir Vilniaus gatvelės, staigūs posūkiai. Iš mašinos išlipo, kai saulė jau tekėjo. Nuvedė į daugiabučio namo trečią aukštą. Pasukui Milžinas išejo į miestą, ilgai vaikščiojo ir grįžo tiktais naktis. Nepajuto, kaip saugumietis suprato, kad jo švarko kišenėje yra ginklas. Jam siūlė į miestą eiti be ginklo, nes turi gerus dokumentus. Tačiau MGB išduoti pasai buvo su slapta atžyma, kad „banditas“.

Iš katorgos sugrižo

Taip praėjo kelios dienos, žinios apie kelionę į užsienį vėlavos, todėl šeimininkas patarė kuriam laikui įsidarbinti. Ir darbą parinko. Vilniaus lėlių teatro sandėlininku. 1947 metų liepos 4 dieną nuvedė į tariamo darbo vietą Arklių gatvėje. Surašė turto per davimo aktą, pasirodė du vyrai...

Priešintis nebuvo prasmės. Uždėjo antrankius, išvedė į gatvę, kur laukė saugumiečių „Pobeda“. Milžiną per visą miestą vežė į saugumą. Lapkričio 22 dieną Ypatingojo pasitarimo nuteistas 25 metams lagerio. Kalėjo Vorkutoje. Jau po Stalino mirties, 1956 metų rugpjūčio 19 dieną bausmė sumažintą iki 12 metų katorgos. I Lietuvą grįžo 1956 metais. Gyveno ir dirbo Kaišiadoriye.

Bernardas Steponavičius mirė 1994 metais, spėjės man papasakoti savo gyvenimo istoriją. Palaidotas Kaišiadorių kapinėse, prie Partizanų koplytėlės.

Partizanai Bernardas Steponavičius-Milžinas (viduryje), kairėje Jeronimas Kasperavičius-Pavasaris, dešinėje Motiejus Butkevičius-Kirstukas. 1946 m.

metų pasipriešinimo žuvo Vincas Steponavičius-Bebras, Jeronimas Kasperavičius-Pavasaris, Motiejus Butkevičius-Narsutis, Zigmantas Žičius-Galiūnas, Antanas Žičius-Beržas, Antanas Petkevičius-Morka, Zigmantas Naudžūnas-Jovaras, Jonas Vaina-Liepa, Jurgis Grigaliūnas-Naras, Marijonas Baginskas-Ažuolas, Bronius Krilavičius-Obuolys. Jo būryje buvo vokietis Jakas, vėliau pasitraukęs į Vakarus.

Skelbimas

Kviečiame paminėti Gedulo ir vilties dieną

Birželio 14 d. (sekmadienį) tautos Gedulo ir vilties dienos paminėjimo bei Tremtinių skvero po rekonstrukcijos atidarymo proga Klaipėdoje įvyks renginys, skirtas Lietuvos okupacijos ir sovietinio genocido aukoms atminti:

10.30 val. šv. Mišios Kristaus Karaliaus bažnyčioje (Bokštų g. 10).

12 val. minėjimas Tremtinių skvere (S. Daukanto ir E. Kanto gatvių sankirtoje).

Pagerbiant sovietinio genocido aukas, bus skvero atidarymas ir pašventinimas, gėlių padėjimas.

Klaipėdos PKT sąjungos valdyba

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2020 metams

Prenumerata priimama **iki kiekvieno mėnesio 26 dienos** bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt. Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina:

1 mėn. – 3,67; 3 mėn. – 11,02; 6 mėn. – 22,03; 12 mėn. – 44,06 euro.